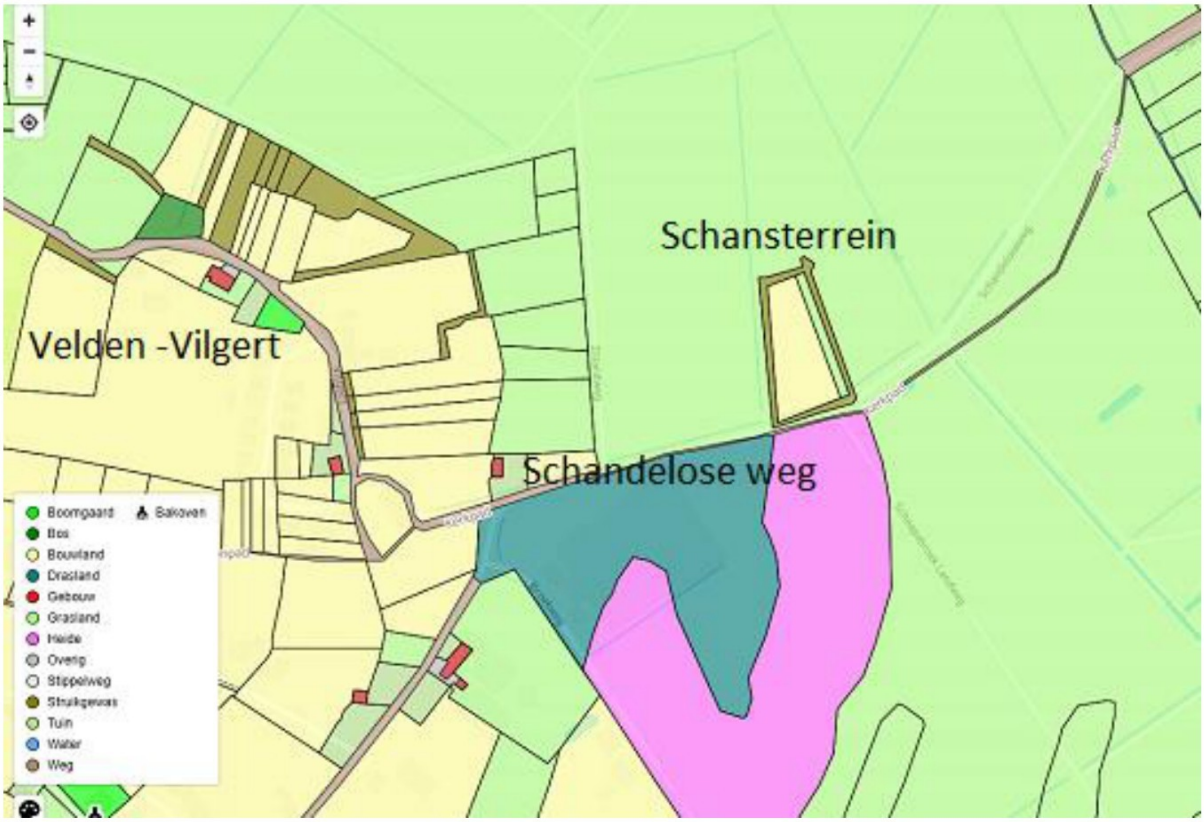
Vluchtschans Schandelosche Broek -Velden

Kansen voor reconstructie van een historisch landschapselement

Notitie; [redacted] *22.08.2025*

Op het perceel ACN00 L360 lag tussen Velden en Schandelo een boerenvluchtschans. De schans is verbeeld op een kaart uit 1650, in 1731 verpacht als bouwland (8000m2).
De contouren zijn te zien op de kaart van het kadastraal minuutplan. De luchtfoto uit 2009 laat duidelijk de grondsporen zien van het trapeziumvormige patroon van de voormalige vluchtschans. Dit zijn de contouren van de gedempte gracht of de wal. Met handboringen is het eenvoudig en met zekerheid vast te stellen welk onderdeel dit was.

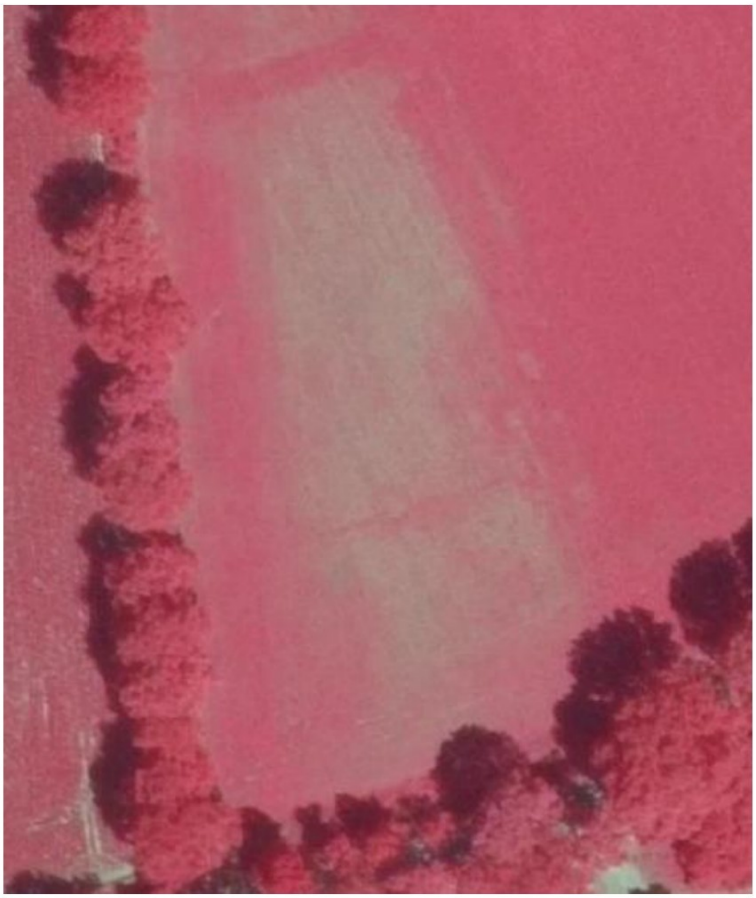

Kadastraal minuutplan, bodemgebruik; schansterrein akker en omringende contour met struikgewas (bron: AEZEL)

Contouren schansterrein op luchtfoto 2009 met perceelcontour kadastraal minuutplan

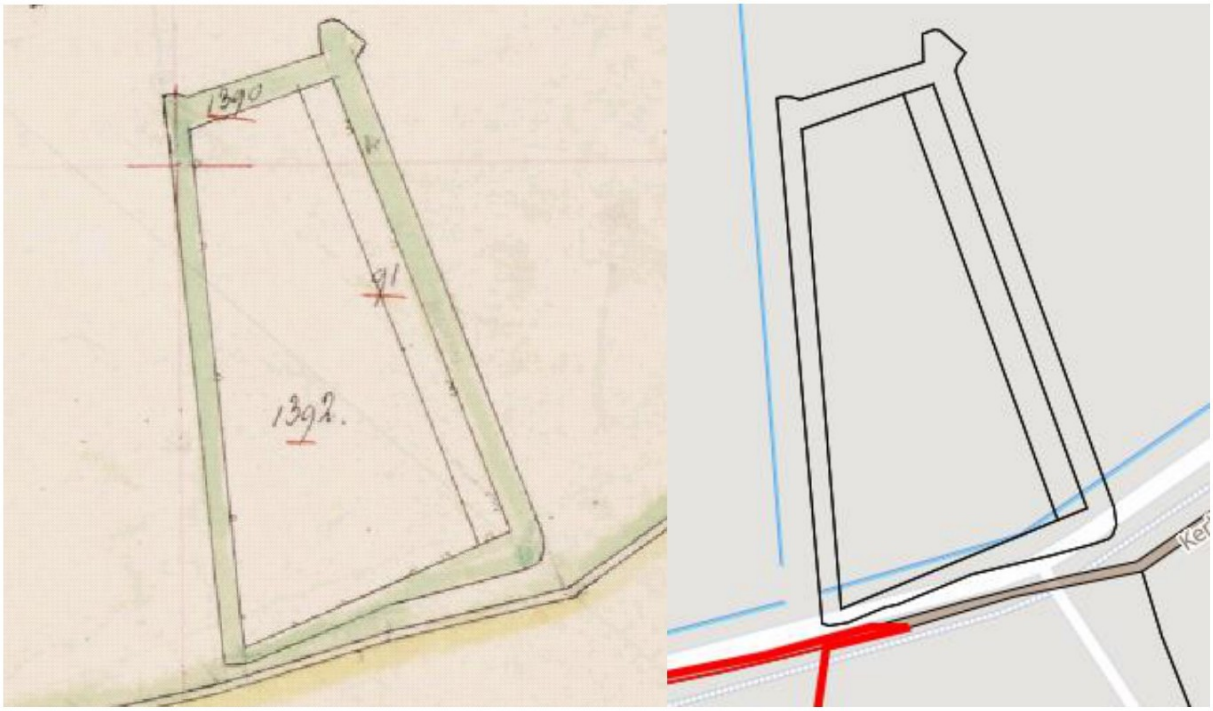
Boerenvluchtschansen
Boerenvluchtschansen waren gemeenschappelijke vluchtplaatsen voor de plattelandsbevolking en stammen voornamelijk uit de roerige periode van de 16e en 17e eeuw. Ze lagen op verhevenheden in destijds beboste moerasgebieden., uit het zicht en enigszins beschermd tegen plunderende bendes. De bescherming bestond uit een gracht met ophaalbrug, omwalling al of niet voorzien van een palissade of ondoordringbaar (gevlochten) doornstruik beplanting. De terreinen waren tot meer dan een hectare groot. Er waren voorzieningen zoals schanshuizen, waterput, moestuin en dergelijke. Naast de bevolking werd ook het vee in veiligheid gebracht binnen deze schansen. De schansen vormden door ontwerp en vereniging van de bevolking enigszins verdedigbare plekken. Binnen Nederland lagen de vluchtschansen vooral op het platteland van Noord- en Midden-Limburg.

Op de Infrarood luchtfoto 2019 zijn lijnen te zien, waaronder een cirkel in het midden dat mogelijk de plek is van de voormalige waterput (bron PDOK).

Omvang van de boerenvluchtschans Velden
Uit opmeting aan de hand van deze luchtfoto, gegevens van het kadastraal minuutplan gecombineerd met boorgegevens van de Historische werkgroep Arcen-Lomm-Velden uit 1981, is een reconstructie van de schans te maken.

<u>Oppervlaktes volgens register kadastraal minuutplan</u>
Oppervlakte totaal 7610 m^2
Oppervlakte binnen kader 5530 m^2

Links: contouren houtwal Schans te Velden Kadasterkaart 1811-1832 /1840
Nr. 1390 Hakhout 2080 m^2, nr. 1391 Weiland 850 m^2, nr. 1392 Bouwland 4680 m^2
Rechts: Perceel contouren kadastraal minuutplan op huidige topografie (bron AEZEL)

Binnen maten schans bij benadering

Lengte westzijde	100 m
Lengte oostzijde	88 m
Breedte noordzijde	26 m
Breedte zuidzijde	60 m

Kansen voor reconstructie en functietoekenning

De meeste boerenvluchtschansen zijn verdwenen uit het landschap. Soms zijn het nog restanten die overgebleven zijn. Het zijn zeldzame en bijzondere cultuurhistorische landschapselementen die vooral in Brabant, Limburg en Vlaanderen voorkwamen. Op enkele plekken zijn boerenvluchtschansen hersteld, zoals bij Ell en Weverslo. Ook bij Velden ligt er een unieke kans om het verhaal van de plek beleefbaar maken. Het toevoegen van een functie zoals een oefenterrein van de lokale schutterij past in het historisch perspectief. Door een functie toe te voegen krijgt de plek ook meer actuele betekenis voor de gemeenschap en is onderhoud van het terrein te organiseren door de gebruikers. Daarnaast is de ligging langs een landelijke weg en fietsroute een goede basis om streekbewoners en toeristen kennis te laten maken met dit landschapselement en de historie ervan.

Informatie van de Ellerschans (bron: dorpsraad Ell)

Entree vluchtschans bij Ell (Foto:

Toelichting grondslagen

In dit document kunt u secties vinden die onleesbaar zijn gemaakt. Deze informatie is achterwege gelaten op basis van de Wet open overheid (Woo). De letter die hierbij is vermeld correspondeert met de bijbehorende grondslag in onderstaand overzicht.

J Art. 5.1 lid 2 sub e

Het belang van de openbaarmaking van deze informatie weegt niet op tegen het belang van de eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer van betrokkenen